

UDAHNIMO SLOBODU*

Judith Butler

Na ovim sam stranicama nastojala dati argumente protiv nekih od glavnih tvrdnji pokreta anti-rodne ideologije, uključujući i ideju da je rod fabriciran a jedino stvaran je "prirodni" spol, da rod pripada nekakvom totalitarnom režimu ili će ga uspostaviti, da je egzemplar hiper-kapitalizma te od boga krade moć stvaranja, da predstavlja destruktivnu silu ravnu eboli ili nuklearnom ratu, da je vid kolonizacije, da ugrožava djecu. Argumenti koje sam podastrijela potkrijepjuju tumačenje o fantazmatski prekomjernom određenju pojma "rod", ne bi li se u njega smjestilo neke strahove i tjeskobe, ali i mržnje koje ulaze u političku retoriku koja se okreće protiv roda. Činjenica da je "rod" nazvan ideologijom primjer je eksternalizacije, projekcije i inverzije značenja koja se dešava u zoni fantazmatskog. Nazivajući rod ideološkim konstruktom ili formacijom, protivnici nastoje povezati rod s lažnim uvjerenjima koja podržavaju totalitarizam ili državni komunizam s jedne strane, a s druge s imperijalizmom i uništavanjem lokalne kulture. Drugim riječima, takva kritika posuđuje od i poništava historiju same ideje o ideologiji kako bi povelu bitku protiv "roda" koji u njihovim rukama postaje skraće-

* U prošlom smo broju donijeli nekoliko stranica iz uvoda knjige *Who's Afraid of Gender* Judith Butler, ovaj put donosimo završne stranice iz poglavlja "Zaključak". Sve u sredini čitatelji s naših područja moći će uskoro preuzeti u pdf formatu s web stranice TPO Fondacije koja se pobrinula da prijevod na naše jezike pravovremeno dođe do čitatelja.

nica za cijeli niz socijalnih i političkih pokreta kojima tek treba pronaći neki vid trajnijeg i moćnijeg suprotstavljanja. Ako uspije, takav savez bi otvorio nove oblike afirmacije života u osvjetlo sloma partijarhata.

Oni koji misle da je rodna opresija sekundarna te da bi feministice trebale stati iza navodno maskuline Ljevice, vrijeme je da ponovno promisle koordinate suvremene političke mape. Rod nikako nije sporedni problem za Orbana, Putina ili Meloni, nego ključna tačka okupljanja u obrani nacionalnih vrijednosti pa čak i nacionalne sigurnosti. Feministice koje misle da su prava trans osoba ili LGBTQIA+ mobilizacije distrakcija ili prijetnja, trebale bi, iskreno, shvatiti da su sada sve naše borbe povezane u nastojanju da se odupremo silama koje nam žele oduzeti osnovne uvjete za život. Borba protiv sila koje uskraćuju prava ženama ne može biti uspješna ukoliko ne prepoznamo svakoga ko je žena i bez da priznamo kako te iste sile zatvaraju granice u ime rasističkih i nacionalističkih ideala, ciljajući na lezbijsku, gay, rodno neprilagođenu i trans omladinu, naročito obojenu omladinu.

Možda se možemo složiti da je anti-rodna ideologija pogrešna, ali zašto držati da je fašistička? Kao što sam naglasila na početku ove knjige, fašizmom imenujem tu strastvenost, a autoritarizmom političku realnost u nastajanju, ili onu koja je već tu. U online show-u Michaela Knowlesa koje privlači stotine tisuća slušatelja Knowles, desničarski komentator i uvodničar na konferenciji Konzervative političke akcije Sjedinjenih Država, izjavio je sljedeće: "Ako je tansdženderizam [sic] lažan, a jeste, onda mu se ne smije popuštati, naročito stoga što takvo popuštanje zahtijeva oduzimanje prava i običaja toliko ljudi. Ako je lažan, onda za dobro društva, a naročito za dobro siromašnih ljudi koji su plijen ove konfuzije, transdženderizam se mora potpuno istrijebiti iz javnog života. Cijelu tu besmislenu ideologiju – na svakoj razini."¹

Jezik istrebljenja pripada fašizmu, a danas nije upućen samo protiv trans ljudi nego protiv svih onih koje se trpa u koš pod znakom "roda" i "kritičke rasne teorije" te "woke"-izma. Gotove definicije fašizma oslanjaju se na studije njegove forme iz dvadesetog stoljeća, pa je za razumijevanje novih oblika fašizma koje se javljaju zadnjih decenija potreban i novi vokabular. Usljed

1 Vidjeti Emile Torres, "Are Conservatives at the Daily Wire Really Calling for Trans 'Genocide'?", Truthdig.com, 22. maj 2023., <https://www.truthdig.com/articles/is-the-conservative-daily-wire-really-calling-trans-genocide>

promjena u ekonomiji i današnje militarizirane moći policije, zatvora, patroliranja nacionalnim granicama, suočavamo se s kombinacijom neoliberalizma i intenziviranih sigurnosnih formi kojima se racionalizira uništavanje života i egzistencije.² Moderni autokrate možda sebe i ne smatraju fašistima, ali se oslanjaju na fašističke tehnike i potpituju fašističke strasti kako bi ostali na vlasti. Novi autokrate se ograđuju društvenih pokreta kao što su feminizam, multikulturalizam i LGBTQIA+ prava i sloboda, protiv građanskih prava i zaštite prava migranata i izbjeglica, sve ih svrstavajući u kalup unutrašnjih neprijatelja i prijetnje naciji, ili vanjskih neprijatelja koji samo što nisu razvalili vrata i zaprijetili fantazmatskoj čistoći nacije.

Fašističke potencijale danas nalazimo u ushićenjima besramnog sadizma. Svi današnji autokrate obećavaju "oslobođenje" od ljevičarskog superega koji bi afirmirao trans živote, od "woke" kulture, feminističkih i antirasnih borbi. Taj besramni napad na progresivne društvene pokrete s uzice je pustio "oslobođenje" od moralne odgovornosti te dao ovlaštenje, privilegiju i moć da, za uzvrat, svoj trijumf demonstrira kroz uskraćivanje osnovnih prava migrantima, queer osobama, ženama, crnim i smeđim ljudima i domorodcima. Te autokrate podršku javnosti osnažuju uništavanjem bilo kakvog osjećaja zajedničke političke pripadnosti u korist nacionalističkih, rasističkih, patrijarhalnih i religijskih formi društvenopolitičke supremacije, subordinacije i razvlaštenja.

Poza i praksa nekažnjivosti i bestidnosti koju vidimo kod likova kao što su Trump, Bolsonaro, Orban, Meloni i Erdogan, na primjer, potpuno se razlikuju od takozvanih karizmatičnih fašista dvadesetog stoljeća. Moderni fašistički trendovi – angažiranje na smrtonosnom oduzimanju prava u ime obrane obitelji, države, i drugih patrijarhalnih ustanova – podržavaju sve jače forme autoritarnosti. Stoga nema nikakvog smisla da se "rodno-kritične" feministice upuštaju u savez s reakcionarnim snagama ciljajući na trans, nebinarne i rodno queer osobe. Usprkos našim razlikama, moramo ih prevazići i ući u borbu čiji će fokus biti izvor opresije, testirati naše teorije o drugome tako što ćemo slušati i čitati, ostavši otvorenim za izazove našim tradicionalnim pretpostavkama i naći načina za stvaranje savezništava koja neće dopustiti da

2 Vidjeti Zeynep Ganetti i Michael Godoy-Anativia ur. *Rhetorics of Insecurity: Belonging and Violence in the Neoliberal Era* (New York: New York University Press, 2013.)

naši antagonizmi repliciraju destruktivne procese kojima se odupiremo. Ne možemo se suprotstavljati diskriminaciji protiv nas samih a podržati je kad su drugi u pitanju. Ne možemo se suprotstaviti sustavnoj mržnji prema jednoj skupini tako što ćemo se udružiti s onima koji bi još jaču mržnju usmjerili drugim prvacima. Ne možemo jedni druge cenzurirati samo stoga što ne želimo čuti stav druge strane. Nije vrijeme da itko ko je meta ovog pokreta bude sitničav i radi na podjelama, jer ako ćemo braniti rodne studije i važnost roda za bilo koju ideju pravičnosti, slobode i ravnopravnosti onda se moramo udružiti u borbi protiv cenzure i fašizma.

Treba priznati da ne vidimo fašističke države u smislu nacističke Njemačke, ali čak i ta nas historija uči da ne odvaćamo pogled od fašističkih potencijala koji se ubrzano ostvaruju i nekoliko regija svijeta uz pomoć anti-rodnih ideoloških kretanja. Pošto fašizam ne nastaje odjednom, moramo prepoznati njegove prve korake i identificirati fašistički potencijal čim se javi. Ništa od ovog ne mora značiti da će se fašistički potencijal materijalizirati u fašistički režim, ali ako je spremnost za otpor imperativ, a jeste, onda te mogućnosti treba otkriti i djelovati protiv njih prije no što eskaliraju. Taj momentum se može zaustaviti samo ako djelujemo kao savez koji ne reže niti koje ga spajaju. Jer tako bismo ponavljali logiku kojoj se suprotstavljamo ili se trebamo suprotstaviti. Oslobodivši radikalno demokratske potencijale naših vlastitih saveza u nastajanju možemo pokazati da smo na strani života vrijednog življenja, ljubavi sa svim njenim teškoćama i slobode, čineći te ideale toliko privlačnim da niko ne može odvratiti pogled, čineći žudnju ponovo žudnom na takav način da ljudi ponovo žele živjeti, isto žele i drugima u svijetu kakvom ga zamišljamo, gdje rod i želja pripadaju onome što smatramo slobodom i jednakošću. Šta ako slobodu zajedno udišemo kao zrak? Naposljetku, to je zrak koji nam svima priprada, održava nas na životu, naravno ukoliko otrovi – a mnogo ih je – ne prevladaju u atmosferi.

Odabrala i s engleskog jezika prevela Venita Popović